BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 13 HAZİRAN 1986 SAYI: 296

Cuntanın Parlamentosu Kokuşurken

MDP'nin kendini feshetmesiyle birlikte gazetelerin birinci sayfalarındaki "siyaset edebiyatı" bir hayli renklendi. Dalgınlığa gelse, "acaba spor sayfası son sayfadan birinci sayfaya mı taşındı?" diye tereddüte düşmemek işten değil. Öyle ya, "transfer" haberlerinden geçilmiyor. Futbol sezonunun sonuna yaklaştığımız için de futbol meraklısı bir okuyucunun gazeteyi eline aldığında, hangi sayfanın ön, hangi sayfanın arka olduğunu anlayabilmek için biraz şaşalaması, ön ve arka sayfalara birkaç kez göz atması pekâlâ mümkün.

Yine basına bakılırsa milletvekili transferi kamuoyunda bir hayli rahatsızlık uyandırmış durumda. Kimileri "anayasa"nın parti değiştirmekle ilgili 84. maddesini Özal'ın nalıncı keseri gibi kendine yonttuğunu ileri sürüyorlar, bazıları 6 Kasım'a topyekün reddiye çıkaran Demirel'e ve DYP'ye "bu ne perhiz bu ne lahana turşusu?" diye veryansın ediyorlar, bir başkaları da transferleri Evren'e şikayet ediyorlar. Çalışan yığınlar ise Cunta'nın onca itina ile oluşturduğu parlamentonun rezil rüsva olmasını biraz sessiz, çokça bıyık altından gülerek –ve dahi ibretle– seyrediyorlar.

Aslında milletvekili transferlerinde anormal bir yan yok. Olay siyasetin [illegible]tına uygun. Askere bel bağlayıp iktidar hayaliyle ikbal avına çıkan bir kısım kaşarlanmış burjuva siyasetçileri, devleti kendi babasının çiftliği bellemiş bazı fersude eşhas ve kâzip şöhret, emirle kurulan MDP, değil iktidar muhalefet bile olamayınca kendilerine başka bir kapı aramaya çoktan başlamışlardı. Şimdi gerçekleşen transferler –gerçekleşecek olanlarla birlikte– bu gerçeğin kaçınılmaz sonucudur.

Anayasa'nın 84. maddesi milletvekili transferini önlüyormuş! Bu madde, askerler tarafından, geçmişteki milletvekili transferleri karşısında duyulan tepkinin sonucu parlamentonun itibarı zedelenmesin diye anayasaya konmuşmuş!

Bir kere gerekçesi ne olursa olsun 84. madde antidemokratiktir. Çünkü bir kimsenin serbest iradeyle bir seçim yapmasını, hangi partiye üye olacağı hakkında kişinin kendisinin söz sahibi olmasını engellemektedir. "Milletvekilliğinden ayrılsın ondan sonra istediği partiye girsin" denecekse, bu da antidemokratik bir yaklaşımdır. Çünkü onu milletvekili yapanlar seçmenlerdir ve ancak seçmenler ona verdikleri temsilcilik hakkını geri alırlarsa –ki bu çok önemli hak seçmene tanınmamıştır– o kimsenin milletvekilliği düşmelidir.

84. maddenin antidemokratikliği hakkında böyle düşünmemiz, bir milletvekilinin parti değiştirmesini onayladığımız anlamına gelmez. Çünkü bize göre bu mesele, anayasal değil *AHLAKİDİR*. Bir kimsenin belli bir partinin politikasını destekleyen seçmenlerden oy alıp millitvekili seçildikten sonra, başka bir partinin milletvekiline dönüşmesi, kendisine oy veren seçmenleri düpedüz aldatmak demektir. Böylesinin de bir ahlâk sorunu olduğu besbellidir. Ve kanunlar ne zaman ahlâk sorunlarına burunlarını sokmağa kalkışırlarsa, olan demokratik haklara olur. Burjuva demokrasisinin iyi kötü varolduğu ülkelerde milletvekillerinin parti değiştirmeleri kanun konusu edilmemiştir. Çünkü ahlâki müeyyide yeterli olmaktadır.

Üstelik milletvekili transferlerini Türkiye'de demokrasi mücadelesinin gelişmesi ve güçlenmesi açısından da olumlu bir gelişme olarak değerlendirmek gerekir. Çünkü transferler, Cunta'nın mimarlığını yaptığı mevcut parlamentonun iğretiliğini daha bir açığa çıkarmakta, Cunta'nın müsaadesine mazhar olmuş milletvekillerinin karakterlerini gözler önüne sermekte ve böylece 12 Eylül darbesini gerçekleştirenlerin gerçek yüzlerini bir kere daha teşhir etmektedir. Kimileri, "milletvekilliğinin onurunun iki paralık edildiğini, sonuçta parlamentonun itibarı-

nın yara aldığını, bunun demokratik parlamenter rejime zarar verdiğini" ileri sürerek transfer olgusunu kınıyorlar. Bir ölçüde safdillikten de kaynaklanan bu tür değerlendirmelerin demokrasi mücadelesine hizmet etmediği bir yana, söyleyenlerin pek itibar ettikleri "demokratik parlamenter rejim"e de hiçbir yararı yok. Çünkü 6 Kasım seçimlerinin *SAHTE* ve sonrasında oluşan parlamentonun da *SÖZDE* olduğunu dünya alem biliyor. Gerek oluşum tarzıyla, gerekse mevcut yapısıyla bugünkü TBMM, 12 Eylül 1980'den 6 Kasım 1983'e kadar işbaşında olan rejimin, yani faşist cuntanın doğal uzantısından başka birşey değildir. Üstelik defalarca örneği görüldüğü gibi bu parlamento, ne bağımsızdır ne de egemen. Özellikle asayiş ve dış politika konularında iplerin Evren ve hempalarının elinde olduğu somut olaylarla defalarca kanıtlanmıştır. Dolayısıyla bu parlamentonun yıpranması demek, askerlerin, onların temsil ettikleri diktatör yönetimin yıpranması demektir. Bu parlamento ne kadar çabuk iflas ederse, 12 Eylül cuntasının da iflası o kadar yakınlaşmış, cuntacıların hesabını görecek olan demokrasi güçlerinin iktidarı o ölçüde yakınlaşmış olur.

Mevcut TBMM'nin yıpranması, genel olarak parlamentoya olan güveni sarsarmış, bu da demokrasi altında dahi halkın parlamentoya sahip çıkmasına zarar verirmiş. Olmaz öyle şey. Çünkü soyut parlamento yoktur, her parlamento kendine özgü somut şartların ve dönemin ürünüdür. Şu veya bu parlamentonun tefessüh etmesi nedeniyle, ya da parlamenterlerin ahlâksızlıkları yüzünden seçme ve seçilme hakkından vazgeçmiş tek bir halk yoktur yeryüzünde. Evet, seçimlerin bilinçli olarak boykot edildiği zamanlar, sonucun seçimlerle değil, yığınların başkaldırısıyla ve devrimci metodlarla alındığı devrimci durumlar da olmuştur kuşkusuz. Ama bunların hiç birisi insanların parlamentoya olan ihtiyacını –ki devletin sönümlenip gideceği güne kadar devam edecektir– ortadan kaldırmamış, insanlar parlamento müessesesini, halkı en mükemmel şekilde temsil edecek formüllerle geliştirmenin yollarını aramışlardır.

Üstelik transferler nedeniyle TBMM'nin prestij kaybettiğinden yakınmak, fiiliyatta mevcut parlamentoyu, onun sahibi aslisine, yani askerlere şikayet etmek demektir. Yani bir başka deyişle, parlamentoda aksayanları düzeltmesi için askeriyeye davet çıkarmaktır. Örneğin SHP Genel Başkanı A.Güven Gürkan, belki de basiretsizliğinden tam da bunu yapmaktadır. Gürkan, ANAP'ın ilk yüklü transferlerini eleştirirken "Cumhurbaşkanının mebus pazarını onaylamasını anlayamadığını" *(Cumhuriyet, 10 Mayıs 1986)* söylemiştir. Gürkan bu konudaki gafletini daha sonra da sürdürmüş ve "Anayasanın 84. maddesinin delik deşik edildiği ve... iktidar çoğunluğunun siyasal ahlâk kurallarını ayaklar altına aldığı bir dönemde" *(Cumhuriyet, 18 Mayıs 1986)* Evren' in duruma müdahale etmemesini kınamıştır.

Oysa Evren'in anayasası dahi Evren'e böyle bir müdahale hakkı tanımamaktadır. Gerçi keyfilikten başka anayasa tanımayan ve kendi yaptırdığı anayasayı dahi defalarca ihlal eden Evren için hukuki müeyyidelerin pek bir anlamı olmadığı açıktır. Ne ki Evren, mebus pazarı konusunda suskun kaldığı için kendini takaza edenlere, bu sefer böylesi işine geldiği için anayasayı hatırlatmış ve topu TBMM'ne atmıştır. Çünkü ortada, kaldırılması gereken bir ceset vardır ve MDP rumuzlu bu ceset parlamentonun göbeğinde yatmaktadır. Üstelik bu cesetin sahibi aslisi de Evren'in kendisidir. Cesedi kaldırmanın yollarından birisi TBMM'nin feshidir. Anayasanın bu konuda cumhurbaşkanına tanıdığı haklar şartlara bağlı olduğu için Evren'in hukuken yapacağı birşey yoktur. Bu durumda keyfi davranmak ise düpedüz yeni bir darbe demektir. Ki buna ne Türkiye'nin dahili şartları elverir, ne de burjuvazinin "Batı"ya olan ihtiyacı. Bu şartlarda cesetten kurtulmanın Evren için de en münasip yolu, onu yanıbaşında bekleşen akbabalara teslim etmek oluyor.

Böyleyken SHP Genel Başkanının "mebus pazarı"nı dağıtması için Evren'i müdahaleye çağırmasının basiretsizlikten de öteye bir anlamı olması gerekir. Bu da, bilmeyerek yapılmış olsa bile, milletvekili transferine karşı askerlere "aba altında sopa göstermeleri" için davetiye çıkarmak demektir.

Dahası, soyut bir parlamento edebiyatıyla, parlamentonun itibarının iki paralık edilmekte olduğu sızlanmaları, o pek göklere çıkarılan "parlamenter rejim"in düşmanlarına, ilk başta da askerlere hizmet eder. Çünkü asker için esas olan devlettir ve asker parlamentoya, oldum olası devlete koşulan "şirk" gözüyle bakmıştır. Dolayısıyla transfer olayının kışladaki demokrasi düşmanlığını daha da pekiştirmiş, siyasete ve siyasetçiye duyulan geleneksel kini daha da azdırmış olması çok muhtemeldir.

Mebus pazarının üzerine gidilecekse bu, meselenin ne olduğu tüm çıplaklığıyla ortaya konarak ve şikayetler doğru adrese yönlendirilerek yapılmalıdır. Transfer olayının ortaya koyduğu birinci gerçek, askerin getirmiş olduğu düzenin hızla çürümekte olduğudur. İtibarı iki paralık olan, soyut bir parlamento değil, 6 Kasım 1983 seçimleri sonucu oluşan mevcut TBMM' dir. Bu TBMM'nin üç partisinden ikisi bizzat Cunta tarafından kurulmuş, üçüncüsüne ise ABD'nin dayatması sonucu cevaz verilmiştir. Milletvekili adayları MİT'in en ince süzgeçlerinden elenmiş, o da yetme-

(Devamı 15. sayfada)

Yarısı Faşizm Altında Geçen 12 Yıl

TÜRKİYE Sosyalist İşçi Partisi 12. yılını doldurdu.

12 yıl, işçi sınıfının sosyal kurtuluş mücadelesi yönünden hem çok uzun bir süredir, hem de çok kısa. Eğer süreyi belirlemek bizim elimizde olsaydı 12 yıla "uzundur" derdik. Ama, sosyal kurtuluş hedeflerimize olan uzaklığımızı açık yüreklilikle ölçmeye kalkıştığımızda, bu 12 yıl çok kısa görünüyor. Lenin, "tarih biz Bolşeviklerin önüne 17 yıl koydu" derken, hem kısa sürede, dünya tarihini değiştirecek kadar önemli işler başardıklarına dikkati çekiyor ve hem de mücadelenin İsa takvimiyle bağlı olmadığının anlaşılmasını özellikle istiyordu.

Zamandan birşeyler umabilmek için çalışmış olmak gerekir. Bu bakımdan zaman kavramı, sadece doğanın diyalektiğinde değil, siyasi mücadele ve toplumsal gelişme açısından da izafi bir nitelik taşır. Yani, aynı takvim zamanı, yaşamın yoğunluğuna göre, uzun veya kısa olabilir. Zamanı kısaltmak insanların ellerindedir, büsbütün ortadan kaldırmak ise asla mümkün değildir. Bu demektir ki, tarihsel determinizm ile insan iradesi (volontarizm) toplumsal gelişme zamanını ortaklaşa belirler.

Öte yandan, belli bir zaman dilimiyle sınırlı toplumsal yaşam kesitini, süreklilikten soyutlayıp değerlendirmek kolay fakat yanlış, sürekliliğin bir parçası olarak değerlendirmekse, zor fakat doğrudur. Siyasi mücadele yönünden belli bir sürenin, tarihsel süreklilikle bağlantısını kurmak çok daha zordur, çünkü, insan iradesinin en geniş etkinliğe ulaştığı böyle bir alanda kullanılacak ölçüler, subjektif olmaları nedeniyle, çok daha dikkatli kullanılmayı gerektirirler.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi olarak 12 yılda neyi başardık ve neleri, hangi nedenlerden dolayı başaramadık sorusunu, kendimize haksızlık etmek pahasına, alçakgönüllülükle cevaplandırmaya çalışmak zorundayız. Alçakgönüllülük, sadece bizim değil, dileriz bizimle birlikte bütün sosyalist ve devrimci, hatta demokratik siyasal güçlerin de üslubu olsun. Ayağı Türkiye ve Türkiye Kürdistanı toprağında olanlar ve gerçeğe basanlar, gerek önümüzdeki görevlerin ağırlığı ve buna karşı bizim sağladığımız birikimin çapı yönünden, gerekse başka ülkeler halklarının ve emekçi sınıf güçlerinin başardıklarıyla bizim başarabildiklerimiz yönünden kıyaslama yapmak imkanına sahiptirler. Bilhassa işçi sınıfı sosyalistleri somut durumun altını kalın çizgilerle işaretlemeye mecburdurlar; çünkü onlar eğer kendilerini ve amaçlarını ciddiye alıyorlarsa, gerçeğin kendisine herkesten daha çok muhtaçtırlar.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin doğduğu 1974 yılı şartlarında Türkiye'deki sosyalist hareketin durumunu, işçi sınıfı bilimi temel değerlerinin yaygınlık derecesini yakından bilenler, o günlerden bu yana, 12 yılda alınan mesafeyi asla küçümsemezler. Daha titiz olanların ve yoktan var etmeye çalıştığımız sınıfsal değerlerlerin nasıl bir birikim üzerine geldiğini az çok bilenlerin, dikkat çekmeye çalıştığımız konudaki yargıları daha nesneldir. En azından biz, kesinlikle söyleme imkanına sahibiz ki, Türkiye'de işçi sınıfı bilimi ve siyaseti adına sağlanmış bir birikimi daha ileriye götürme şansından mahrumduk. İşçi sınıfı bilimi ve politikaları diye sağlanmış birikim veya ekilmiş tohumlar, içinde Marksizm-Leninizm'den de etkiler taşıyan, soyut bir sosyalizmden ve işçi sınıfı dışı devrimcilikten ileri geçmiyordu. Sosyalist mücadelenin örgütsel yanına ilişkin nosyon, hemen hiç yok denecek kadar geriydi ve hatta, genelleşmiş küçük burjuva devrimciliği önünde "gericilikti"! Parti mi?.. O, uğrunda "sürekli inşa çabası içinde yaşanılacak" ve ulaşılmadıkça ulaşılamayacak olan bir mitos'tu.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin vücut bulmaya başladığı maddi olmayan koşullarda, işçi sınıfının bağımsız siyasi mücadelesinin önkoşulu olan "ideolojik bağımsızlığı" pek çoklarınca sorun bile sayılmıyordu. Çünkü bu "bağımsızlık" Kemalizmin çeşitli nüansları arasında, en son olarak da ondan antiemperyalist bir devrim çıkarmaya çalışan "Ulusal Devrimcilerin" elinde güme gitmiş, sınıflararası nesnel ideolojik duvarlar, ittifaklara engel olan sekterliklerden biri sayılmıştı. Bilimsel doğruların oturtulacağı alan "boş" değil, , fakat yanlışlarla doluydu ve bu durum bizim açımızdan işi bir anlamda sıfırdan başlamaktan daha zor kılıyordu.

Bu saydığımız koşulların arasına işçi sınıfı biliminin birden bire, bir vahiy gibi inip her yanlışı doğruya çevireceği elbette ki düşünülemezdi. Bu bakımdan, daha ilk çıkışında bile Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin önündeki yol, uzun bir zamanı ve çetin bir mücadeleyi gerektiriyordu. Pratik mücadeleyle bütünleşmemiş bilimsel doğruların, pratik sayesinde gerçekleşmeyen doğruların, özellikle de Türkiye gibi yakın tarihi işçi sınıfı adına ve/ya da işçi sınıfına yol göstermekle mükellef aydınlar adına, değil başarılar, anılmaya değer yenilgiler dahi ortaya çıkaramamış bir ülkede, yaşatılması, kalıcı bir gelenek olarak kökleştirilmesi çok zor olacaktı. TSİP seçimini bu çok zor ama kaçınılmaz olandan yana yapıyor, bu seçime uygun düşen siyasi anlayış ve ahlâkın temellerini atıyordu.

12 yıl önce, içine girdiğimiz alan, ne bir kimya laboratuvarı

idi, ne de gelişimi kesin maddi yasallıklarla belirlenmiş bir doğa parçası. Bu nedenle bizler, formüller üreten inanmış bilginler değildik; yasallığa boyun eğmiş ve bu yasaları duyuran siyaset papazları da değildik. Misyonumuzun nesnesi veya çalışmamızın konusu, bir yanıyla tarihsel materyalizmin yasaları içine hapsolmuş, bir başka yanıyla ve kendine özgü sosyal tarihi yönünden bu sınırlamanın dışına düşmüş, doğrunun siyahtan beyaza, değişik sonuçlar verdiği, capcanlı bir toplumdan oluşuyordu. Bunun politikaya ve politik mücadeleye yansıyan bire bir sonuçları, bizlerden, çok yönlü gelişme eğilimlerine karşı önceden donanmış ve hazırlıklı olmayı, uluslararası işçi hareketinin deneylerine sımsıkı bağlı kalmakla kendi toplumunun dinamiklerine uyum sağlayacak esnekliği bir arada tutmayı başarmamızı istiyordu.

Ve biz, bilimsel ve politik doğruları, sadece kendimiz için, hatta özellikle kendimiz için üretmedik. Bu nedenle, ektiğimiz tohumların hasadını kendi ambarımıza taşımak gibi bir bencilliğe karşı daha başlangıçta bağışıktık. Tespitlerimizden biri, işçi sınıfı siyasi hareketinin bölünmüşlüğünü içeriyordu; bu düzeltilip bilimsel zeminine oturtulması gereken başlıca "yanlışlardan" birini oluşturuyordu. Bu durum, Parti olarak bütün somut örgütsel görevlerimizi ve politik gayretlerimizi, dışımızda da sonuçlar elde etmek gibi, çift yönlü bir amaç haline getiriyordu. Bu anlamda Parti olarak biz, işçi sınıfı siyasi hareketinin topyekün kaydettiği her ilerlemeyi, bundaki payımızın doğrudan veya dolaylı olmasına bakmaksızın kazanım saymak, kendimizi –bizden ibaret olmayan bilimsel sosyalist hareketle özdeş gördüğümüz için de– o kazanımları aynı zamanda kendi kazanımlarımızmış gibi karşılamak özgürlüğüne de sonuna kadar sahiptik. 12 yıla bakarken kullandığımız ölçülerin sadece bizim Parti arşivimizde birikmiş nicel ve nitel büyüklüklerden ibaret olmaması, bütün bir işçi ve emekçi sınıflar hareketinde ve ulusal Kürt demokratik hareketinde kaydedilmiş gelişmeleri de kapsaması, başlangıçtaki seçişimize tıpa tıp uygun düşmektedir.

Yanılmayı gönülden arzu ettiğimiz pekçok konuda 12 yıl sonra bile hâlâ doğrulanıyor olmamız, başlıca eksiğimizdir. Altı yıl, oldukça kısıtlı, değerleri yerleşmemiş ve kültürü kökleşmemiş bir demokraside mücadelemizi sürdürdük. Bunun böyle bir demokrasi olduğunu, bizim demokrasimiz olmamasına rağmen, onu koruyup genişletme görevinin de en başta bize düştüğünü, bu böyle kavranmadıkça sonucun demokrasiyi küçümsemek ya da burjuvaziye demokratik misyonlar vehmetmek gibi iki yönlü tek bir yanlışa götüreceğini hiç gözardı etmemiştik. Şunun da bilincindeydik: Zamanı kendi açımızdan ne kadar yoğun yaşarsak yaşayalım, tıpkı geçmişte olduğu gibi, 12 Eylül öncesinde de, gerek sosyalist ve devrimci güçler olarak ve gerekse demokrasiye sahip çıkacak, bundan biraz daha geniş güçler olarak, kesin bir hesaplaşmaya bu hesaplaşmayı burjuvazinin minderinde de başarmaya hiçbir zaman hazır olmamıştık. Gerçek durumun bizim açımızdan böyle belirlenmesinin, derinde yatan nedenleri vardır. Fakat biz, hepimiz aynı zamanda biraz da "volontarist" olmak, direnmeye olan inancımızı ortaya koymak ve irade gücümüzü hep diri tutmak zorundaydık. Biri ötekinin açıklaması ve tamamlaması olan birlik politikamız, faşizmi önlemek, faşizmi önlemeye yetmediği takdirde faşizmin sosyalist ve devrimci güçler yönünden bir "felaket dönemi" olmasını önlemek gibi, o günün politik ihtiyaçlarıyla sınırlı olmayan bir amaç derinliği taşıyordu. Sınıf mücadelesi komünistler yönünden her zaman yenilgi ve zaferi birlikte taşır ve komünistlerden en iyi ihtimaller kadar, en kötü ihtimallere hazırlanmayı da güncel görevler arasında bulundurmalarını ister.

Demokrasi koşullarındaki siyasi mücadelemizin, yerleşmesi için çaba gösterdiğimiz komünist değerlerin ve giderek köşeleştirdiğimiz üslup ve siyasi ahlâkın, kendini faşizm koşullarında da koruyup kanıtlaması ve bunların, belli bir "yükseliş" dönemine tekabül eden gelip-geçici değerler olmayıp, kalıcı kazanımlar olduğunun anlaşılması, faşizm altında geçen son altı yıllık Partili mücadele yaşamımız içinde gerçekleşti. Bunu daha önceden kesin olarak tespit edebilmek, bizatihi bu komünist değerlerle bireyler arasındaki ilişkinin nesnel karakteri tarafından engellenir. Başka bir deyişle, işçi sınıfına ait kavram ve değerler, sırf soylu oldukları için etkin ve kalıcı değildirler; bu kavram ve değerlerin içeriği, insanlar tarafından doğrudan mücadele içerisinde doldurulmadıkça soyut değerler ve kavramlar olarak kalırlar. Faşizmin yanında birhayli elverişli kalan demokrasi koşullarında, içini doldurup ayağa kaldırdığımız ve Türkiye'de sınıf mücadelesine armağan ettiğimiz bu değerleri daha zor koşullarda da yaşamak, mümkün fiziki ve moral kayıplara rağmen özellikle bu değerlerin kalıcılaşmasını ve yokedilmezliğini sağlamak yine bize düşerdi.

Faşizm karşısında bozgun da yaşanır, hüsran da; biz yaşamadık. Kaçmak, susmak, sinip beklemek, bunlar da faşizme karşı tutum biçimleri olabilirdi. Ama görevimiz mücadeleyi yenilmez değil fakat yokedilmez kılmaktı, yani 12 Eylül yenilgisi mücadeleyi durduramazdı ve durdurmamalıydı. Güvenliği sağlamak, riskleri mümkün olduğunca azaltmak ve gereklilikleri kadar siyasi çalışmayı daraltmak, geri çekilme taktiğinin kendisiydi. Sonuç olarak Parti-

miz, önceden belirlenmiş mevzilerine çekildi.

Bu noktanın altını bugün, kendimiz için değil ama başkaları için, bilimsel sosyalist mücadeleye gelecekte katılacaklar için, bekleyip görme tutumu içinde bulunanlar için, kalınca çizmek gerekiyor. Bu sadece, işçi sınıfı partisi olarak TSİP'in kendini kanıtlamasından ibaret bir çaba değildir. Zaten Program ve Tüzüğü ve politikaları ve politik iddiaları ile Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, kendisini kanıtlamak ihtiyacında değildir. Önde duran görevlerle belirlenen Parti çalışmasıdır aslolalon. Dolayasıyla olağanüstü herhangi bir başarımız değil, Parti yaşamımızın bizatihi kendisi, bilimsel sosyalist harekete kalıcı değerler kazandırmamızı mümkün kılmaktadır. Bu yaşamın 12 Eylül'den sondaki manevi ölçüleri özellikle her tarafı kapsamış bulunan yılgınlık, bezginlik, karamsarlık ve umutsuzluk ortamında çok daha önemlidir. Bu nedenle mücadelemizin yarattığı nicel büyüklüklerin bizi tatmin etmediğini, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin sosyal kurtuluşuna varıncaya kadar da etmeyeceğini belirtmemiz gerekir. Ancak, sınıf mücadelesinde, daha geniş maddi kazanımlara ulaşmanın yollarından biri ve başlıcası da, başından beri dikkat çekmeye çalıştığımız işçi sınıfına ait ideolojik, politik ve ahlâki değerlerin yaratılıp zenginleştirilmesi, hayatın canlılığıyla yoğrulup kurumlaştırılması, bunların her şart altında yaşatıp sürekli kılacak insan faktörünün varedilmesidir. Türkiye'nin bugünkü siyasal koşullarında bunun çok daha zor olduğunu, bizim yaymak, daha çok sayıda insana ve giderek yığınlara maletmek durumunda bulunduğumuz sınıfsal kıymetlerimizin, sadece faşist beyin yıkama, yıldırıp soğutma, korkutup kaçırma vb. gibi ideolojik saldırılar nedeniyle değil, en az bunlar kadar etkisini gösteren, ekonomik yıkım ve çaresizlik nedeniyle, "güzel ama boş hayaller" olarak görüldüğünü, günübirlik varolma savaşı içindeki bireyin sosyalist propagandaya kulak vermekten uzak durduğunu, zaten maddi yaşama şartlarına uygun olarak gelişen ahlâki sarsıntının da, yoz düşünce ürünlerini popüler kılıp yükseltirken, sosyalist siyasi ajitasyonun etki sahasını daralttığını ve bütün bunları faşizme karşı yaşayarak öğrenmiş bulunan TSİP militanlarına hatırlatmak bile fazladır. Ama zaten komünistleri de bütün diğer devrimci ve demokratlardan ayıran ve onları en ileri ve tutarlı demokrat kılan da bu vasıfları, yani, en zor şartlarda ve en yalnız ve sahipsiz kaldıkları zamanda, toplumun geleceğini kuracak değerleri ve insanı sahiplenmeleridir. Sadece işçi sınıfının yoğun değerlerini değil, politik, kültürel ve ahlâki olarak toplumun bütününden kalmış ve faşizm tarafından yokedilmek istenen ne varsa, insanı insan kılan ve onun yetkinliğinin açıklamasını oluşturan her neyse ve bütün bunlardan geriye ne kaldıysa ve diyelim bunları savunacak hiç kimse kalmadıysa bile, komünistler tek başına savunacaklardır. Faşizm, kendini ideolojik olarak nasıl lanse ederse etsin, kesin olarak toplumun tamamının ve ulusun karşısında yer alır. Bir avuç asalağın, umutsuz ömrünü uzatma inadı hesabına bütün bir toplumun hayatına ve geleceğine kasteder. Köşeye sıkıştırıldığında "benden sonrası tufan" diyerek ne varsa yakıp yıkmaya, yokedip küllerini havaya savurmaya hazır bir canavarlıktır faşizm. Faşizm karşısında, geçmişiyle ve geleceğiyle bütün bir topluma sahip çıkmak, elbette en başta toplumun görevidir. Lakin tarih böylesini de kaydettiği gibi, bu görevin tek başına komünistlere ve devrimci halk güçlerine kaldığı durumları da kaydetmiştir. Komünistlerin kendilerini ulusun temsilcileri olarak görmeleri, kendilerini ulusun yerine koymaları, işçi sınıfının kendini aynı zamanda ulus olarak örgütlemesi, bunların "ulusal güçler" (ve sınıflar) olmaları anlamında değil, toplumsal geleceği sahiplenmeleri anlamındadır. İşçi ve emekçi sınıflar, örgütlülük ve siyasal bilinçle yeterince donanmış bulunmadıklarından ötürü kendi durumlarına ilgisiz ve hareketsiz kalabilirler; ülkenin aydınları, kimi tarihi şartlanmışlıkları nedeniyle faşizm karşısında uyanmakta gecikmiş ve hatta hiç uyanmamış olabilirler; işçi sınıfının siyasal güçleri ve sol güçler dağınık ve bu nedenle etkinlikten uzak kalabilirler; umutsuzluk ve karamsarlık her yanı sarabilir, bireycilik bütün dokuları kemiren salgın bir hastalık haline gelebilir ve bu koşulları değiştirmek yerine, onunla uzlaşıp bazı yönlerini "onarmak" politikanın genel ilkesi düzeyine yükselebilir ve bu saydıklarımızın tamamı ve bir bölümü Türkiye'nin 12 Eylül'den sonraki toplumsal ortamına denk düşebilir; ama bütün bunlara rağmen —ve aynı zamanda bunlara da karşı— komünistlerin diretmeleri az da olsalar o değerleri yaşatmaları gerekir. İşte, TSİP'in tek tek bütün üyelerinin ve bir bütün olarak Parti'nin 12 Eylül'den sonraki siyasal mücadelesi, şimdi bugün ve "belirsiz" bir gelecek boyunca TSİP militanlarının ortaya koydukları ve koyacakları İRADE, güncel antifaşist siyasi mücadele bakımından sağladığı maddi birikimin çok ötesinde, geleceği bize göre biçimlendirme azminin, biz inşa etmedikçe geciken geleceği bugünden inşa etmenin mütevazi fakat büyük başıdır. Partileriyle birlikte işçi sınıfının, emekçilerin, toplumun ve en genelinde insanın kurtuluşu için mücadeleyi ayakta tutan ve her halükârda onların adıyla birlikte yazılacak olan 12 yıllık mücadeleyi noktalayıp yarına geçerken, yoldaşlarımızın gururunu ve umudunu paylaşıyor, yüce davamızın TSİP kimliği taşıyan neferlerini selamlıyoruz. ■

Sosyal Demokrasi ve Bilimsel Sosyalizm (XVI)

Ahmet Kaçmaz

Sosyal demokrasi günümüz dünyasında etkinliğini sürdüren, üzerinde bir hayli söz edilen evrensel siyasi akımlardan birisi. Türkiye siyaset sahnesinde de önemli yeri var. Hatta kamuoyu yoklamalarına göre SHP "birinci parti" durumunda ve bir genel seçim yapıldığı takdirde iktidarın bir numaralı adayı. Bu nedenle yazı dizimizin son bölümünü sosyal demokrasinin Türkiye'deki konumuna ve geleceğine ayırıyoruz.

İ.Cem'e bakılırsa Türkiye'nin mevcut şartları sosyal demokrasi için hiç de elverişli değil. Cem'e göre sosyal demokrasi, "gelişmiş sanayi toplumu"na denk düşer, Türkiye ise gelişmekte olan sanayiine rağmen bir tarım ülkesidir; sosyal demokrasinin dayanağı işçilerdir. Türkiye'de işçiler nüfusun küçük bir azınlığını oluşturmaktadır; sosyal demokrasinin şehir nüfusuna ihtiyacı vardır, Türkiye halkının çoğunluğu kırlık bölgelerde yaşamaktadır; sosyal demokrasinin büyük üretim birimlerinde çalışan ve nesiller boyu işçi ailesinden gelmiş işçilere ihtiyacı vardır, Türkiye'de ise işletmelerin büyük çoğunluğu imalathane boyutundadır ve işçilerin ezici çoğunluğu köylülükten yeni kopmuştur; sosyal demokrasinin uzlaşmaya yatkın bir sermaye sınıfına ihtiyacı vardır, Türkiye burjuvazisi ise "kendi demokratlığının kanıtını verebilmiş değildir"; sosyal demokrasinin kitlelerce benimsenebilmesi için paylaştırılabilecek bir toplumsal zenginlik olması gerekir, Türkiye'de ise sermaye birikimi geri düzeydedir; ve ilh... Bütün bu tesbitlerden sonra İ.Cem şöyle bir sonuca varıyor:

> "Türkiye'deki sosyal demokrasinin olabilirliğine ilişkin tahlilimizin buraya kadar olan bölümü, bizi, —benzetme maruz görülürse— şöyle bir noktaya getirdi:
>
> *Yağ yok, un yetersiz, şeker, şekere benzemiyor.* Ve *biz, bunlardan* 'helva yapılır mı' *diye düşünmekteyiz...*
>
> Ne var ki, ülke geleceğinin, demokrasinin ve çalışan kitlelerin açısından, bu helvayı yapmak gerekiyor..." (Sosyal Demokrasi Nedir Ne Değildir, s. 292)

Cem'in Türkiye'de sosyal demokrasinin önündeki handikaplarla ilgili tespitleri yerindeyse —ki çoğunlukla yerindedir— sosyal demokrasinin Türkiye topraklarında tutması ve Türkiye'nin geleceğinde söz sahibi olabilmesi hemen kesinlikle imkansızdır. Çünkü mevcut ekonomik ve sosyal mekanizma söz konusu handikapların çoğunu ortadan kaldırıcı değil pekiştirici ve kalıcı kılan bir yapıya sahiptir. O zaman sosyal demokratlara, dayanabilmek ve toplumun geleceğinde de gerçekten söz sahibi olabilmek için bir tek yol kalmaktadır: *İMAN GÜCÜ!* Ya da sosyal demokratların terminolojisiyle söylersek *"İSTEK* ve *İRADE"*!.. Ne ki "istek ve irade"nin toplumsal gelişmede oynadığı rol, önceki bölümlerden birisinde de gördüğümüz gibi esas tayin edici faktör olamıyor. Önce, toplumsal gelişmenin kanunları doğrultusunda neyin olabilir, neyin olamaz oldukları kestirilip, istek ve irade "olabilir"den yana seferber edildiğinde sonuç alınabiliyor.

BAĞIMLI ÜLKELERDE İŞÇİ ARİSTOKRASİSİ

İ.Cem'in sosyal demokrasinin önündeki handikaplar olarak yaptığı tespitlerin hemen tamamını doğuran ana kaynak, Türkiye'nin emperyalizme bağımlı, gelişkinlik düzeyi metropol ülkelerle kıyaslandığında bir hayli geri *KAPİTALİST* sosyo-ekonomik yapısıdır. Sosyal demokrasi ise bu yapıyı değiştirmekten yana değil; aksine "batı usulü kapitalist düzen"i savunuyor. Böyle olunca da sosyal demokrasinin yolu tam bir açmaza giriyor: Söz konusu olumsuzluklar varlıklarını sürdürdükleri sürece sosyal demokrasinin Türkiye'de söz sahibi olması imkansızdır; sosyal demokrasi söz sahibi olamadıkça bu olumsuzluklar sürgit varlıklarını koruyacaklar!.. Yok eğer sosyal demokrasi, mevcut yapılanma içinde, düzenin kendiliğinden evrimi ile ve burjuvazinin işbirlikçi muhafazakar siyasetlerinin güdümünde Türkiye'nin gelişkin bir sanayi toplumu haline geleceğini ve kendisine yolun açılacağını sanıyorsa, böylesi hayalden de öteye birşeydir ve yeryüzünde tek örneği yoktur. Bunun da nedeni, kapitalizmin tarihsel olarak miyadını doldurmuş olmasıdır. Gelişmekte olan ülkeler topluluğu içinde kapitalist yoldan ileri sanayi ülkesi haline gelebilmiş tek bir örnek gösterilemez. Dahası, bu ülkeler ne ölçüde sanayileşirlerse sanayileşsinler, onların gelişkinlik seviyeleri ile metropollerin gelişkinlik seviyeleri arasındaki fark azalmamakta, aksine artmaktadır. Kapitalizme bir hayli erken ayak basan Yunanistan ve Portekiz gibi "batı" ülkelerinin, onca çaba ve teşvike rağmen, bir türlü metropollerle yarışabilecek seviyede ileri sanayi toplumu haline gelememeleri gerçeği ortadadır. Kapitalizmin, tarihsel olduğu kadar

fiilen yerini sosyalizme bırakması sürecinde dönüm noktasını teşkil eden Büyük Ekim Devrimi'nden sonra kapitalist yoldan ileri sanayi toplumu haline gelmek ihtimali tümüyle ortadan kalkmıştır. Bu durumda, sosyal demokrasi ancak ve ancak ileri sanayi toplumuna denk düşüyorsa, –ki İ.Cem'in iddiasıdır bu– Türkiye'de sosyal demokrasinin hiçbir şansı yok demektir.

Aslında Türkiye ve benzeri emperyalizme bağımlı az ve hatta orta gelişmişlikteki kapitalist ülkelerde sosyal demokrasinin tayin edici rolünün hiçbir zaman olamayacağı, Marksist öğretinin konuya değgin *KLASİK* tezidir. Hatırlamağa çalışırsak bu tez özetle şöyledir:

Sosyal demokrasinin maddi-toplumsal tabanı işçi aristokrasisidir. İşçi aristokrasisini var edip yaşatan ise kapitalist kârdan bu zümrenin payına ayrılabilen miktardır. Bu miktar ne ölçüde büyük olursa işçi aristokrasisi de o ölçüde organize ve güçlü hale gelir, işçi sınıfının bu zümre tarafından çekilip çevrilmesi o kertede mümkün ve kolay olur. İşçi aristokrasisine toplumsal zenginlikten ayrılabilen payın kaynağında ise başlıca *EMPERYALİST SÖMÜRÜ*, bu sömürüden metropollere aktarılan muazzam kârlar vardır. Sosyal demokrasinin gelişkin kapitalist ülkelerde güçlü ve yaygın olmasının sebebi budur.

Geri ve gelişmekte olan kapitalist ülkelerdeki sömürü olgusuna ilişkin durum metropollerdekinin tam tersidir. Bu ülkelerdeki egemen sınıflar –başlıca burjuvazi–, ülke emekçilerinin sırtından elde edilen sömürü payını metropol ülkelerin burjuva sınıflarıyla bölüşmek zorundadırlar. Yani bu tür ülkelerde işçi aristokrasisini besleyecek bir emperyalist sömürü payı olmaması bir yana, yerli sömürüden metropollere giden pay, toplam kârdan işçi aristokrasisine ayrılabilecek miktarın son derece yetersiz kalmasına yol açar. Dolayısıyla geri ve gelişmekte olan kapitalist ülkelerde güçlü ve yaygın bir işçi aristokrasisinin oluşabilmesi imkan dışıdır. O halde bu türden ülkelerde sosyal demokrasinin tutması şansı çok zayıftır.

Teorik planda geliştirilen ve bilimsel analize dayanan bu çıkarsama, tarihi gelişmeler tarafından şaşmaz bir şekilde doğrulanmıştır. Gerçekten geri ve orta gelişkinlik seviyesinde tek bir kapitalist ülke dahi gösterilemez ki, münhasıran işçi aristokrasisine dayanan, gücünü ve yaygınlığını başlıca sendikalara borçlu olan ve toplumda muhafazakâr burjuva siyasetleriyle dengeyi sağlayabilecek güce erişmiş bir sosyal demokrat partiye sahip olsun. Oysa İ.Cem, metropol ülkelerdeki sosyal demokrat partilerin işçi orijinli olmaları ve toplumda başlıca dayanaklarının işçi sınıfı olması gerçeğinden hareket ederek Türkiye'de olmasını arzuladığı sosyal demokrasi için de işçi sınıfı faktörünü, olmazsa olmaz denecek kertede zorunlu görmektedir. Ne ki tüm göstergeler Marksizmin, sosyal demokrasinin bağımlı ve geri kapitalist ülkelerdeki rolü hakkında getirmiş olduğu tezi doğrulamakta ve Türkiye'de sosyal demokrasinin bir işçi hareketi olma şansını tarihi olarak kaybettiğini kanıtlamaktadır.

DİSK'in kapatılmasına, sendikal hareket içindeki sol siyasilerin ve solcuların insafsızca bastırılıp, büyük ölçüde safdışı edilmelerine, Cunta'ya bakan verecek kadar aşağılaşan ve işçilerin gözünde beş paralık haysiyeti kalmayan sarı sendikacılığın ipliğinin bunca pazara çıkmasına rağmen, yani sosyal demokratların sendikal hareket içinde tırmanabilmeleri için şartlar bir hayli elverişli hale geldiği halde sosyal demokratların sendikal hareket içindeki etkinlikleri hâlâ daha sınırlı kalmaya devam etmektedir. Bu durumda sosyal demokrat hareket içinde işçilerin, sendikal hareketin kayda değer bir ağırlığı olmadığı gibi ileri bir perspektifde de işçilerin sosyal demokrasiye damgalarını vurabileceklerinin hiçbir belirtisi yoktur.

Öyleyse sosyal demokrasinin Türkiye'de önü tümden mi kapalı?

Buraya kadarki açıklamalardan ortaya çıkan ilk gerçek, Türkiye'de "batı" usulü "klasik" sosyal demokrasiye yer olmadığı, diğer bir deyişle gücünü ve dayanağını işçi sınıfından alan bir sosyal demokrasiye Türkiye'nin şartlarının elvermediği... İ.Cem'in özlediği türden bir sosyal demokrat partinin Türkiye'de hiç mi hiç şansı yok.

Buna mukabil, "batı" sosyal demokrasisinden esinlenmiş, onun motiflerine şu veya bu ölçüde sahip çıkan ve halk yığınları arasında olumlu yankılar uyandırıp onların önemli bölümünün oy desteğini kazanabilecek bir sosyal demokrasinin Türkiye siyasetinde önemli rol oynaması pekâlâ mümkün. İşte bu noktada sosyal demokrasinin siyaset sahnesinde oynayacağı rolün somut muhtevasının analizden geçirilmesi, sosyal demokratların neyi yapıp neyi yapamayacaklarının belirlenmesi önem kazanıyor.

SOSYAL DEMOKRASİ VE SOMUT HEDEFLER

İ.Cem, Türkiye'ye sosyal demokrasinin gerekliliğini şu şekilde belirliyor:

"a) 'Demokrasi', 'sanayileşme' ve 'eşitlik', öncelikle çalışan kitlelerin hayati sorunu ve ihtiyacıdır.

b) Bu amaçlara götüren, bu amaçları içeren siyasal sistem, öncelikle sosyal demokrasidir.

c) Sözkonusu kitlelerin sözkonusu amaçlara ulaşabilmesi, daha demokrat, daha gelişmiş, daha etkili bir Türkiye'nin oluşması, sosyal demokrasinin gerçekleşmesine bağlıdır.

Her üç amacı *birlikte* ve kesin *öncelik* olarak taşıyabilen sistem, sosyal demokrasidir;..." (agk, s. 295-296)

İ.Cem'in öne çıkardığı üç konunun, "demokrasi", "sanayileşme" ve "eşitlik"in, "çalışan kitlelerin hayati sorunu ve ihtiyacı" olduğu doğrudur. Zaten günümüz dünyasında bu kavramlara karşı çıkanlar, onları açık açık reddedenler pek bulunmadığı gibi, özellikle gelişmek-

te olan ülkelerde sanayileşmeyi, demokratik ve eşitlikçi bir politika gütmeyi programına almayan siyasi hareket de hemen hemen yoktur. Bu nedenle bu kavramlardan nelerin kastedildiğinin *SOMUT* olarak açığa konması ve bu somut hedeflere *NASIL* ulaşılacağının belirlenmesi gerekir.

Başlayalım "demokrasi"den. Daha önceki bölümlerde gördük, sosyal demokrasinin kasdettiği demokrasi burjuva demokrasisidir. Oysa yine gördük, "çalışan kitlelerin hayati sorunu ve ihtiyacı" olan demokrasi ise sosyalist demokrasi veya onun özgül bir biçimi olan halk demokrasisidir. Demokrasinin bu türleriyle de sosyal demokratların uzak yakın ilgileri yoktur. Öyleyse sosyal demokratların demokrasi konusunda yapabileceklerinin azamisi, burjuva demokrasisi sınırları içinde çalışan kitlelere demokratik hak ve özgürlüklerinin olabildiği kadarıyla sağlanmasıdır. Bu kadarı hiç yoktan ya da diğer burjuva siyasetlerinin demokrasiyi devamlı budamaya yönelik tutumlarından elbette evlâdır. Ama unutulmasın ki, öteki şartların da bastırmasıyla geri ve bağımlı ülkelerin sosyal demokratları demokrasiye olan bağlılıklarından kolayca taviz vermeye teşnedirler. Türkiye'nin yegane sosyal demokratımsı denemesinde, 1977-1979 Ecevit hükümeti döneminde, çalışan yığınların eskisinden farklı bir politika görememelerinin yanısıra, faşist saldırganlığın yegane panzehiri olan yığınsal demokratik mücadele bizzat iktidar tarafından köstekleniniştir. Geri ülkelerde sosyal demokrat motiflerle ortaya çıkıp süreç boyunca en sağa kadar savrulan, işçi ve emekçi düşmanı kesilen partilerin olması hiç de yadırgatıcı gelmemelidir. Çünkü sosyal demokrat parti için kapitalist düzenin muhafazası esastır. Demokrasinin genişlemesi, kapitalist düzenin varlığını tehdit eden gelişmeleri de beraberinde getirdiğinde, yani demokratik hak ve özgürlükler uyanan emekçilerin, kendi toplumsal kurtuluşları doğrultusunda hızla bilinçlenip örgütlenmelerine imkan sağlandığında –ki geri ve bağımlı olan ülkelerde böylesi hiç de anormal değildir– sosyal demokratlar kapitalizmden vazgeçmektense, demokrasiden vazgeçmeyi kolaylıkla yeğlemektedirler. Türkiye'de de demokratik hak ve özgürlüklere en fazla ihtiyacı olan işçilerin, diğer emekçilerin, bu hak ve özgürlükleri edindikleri ölçüde, onları sömürü ve baskıdan kurtulma mücadelesinin hizmetine koşacakları hiç kimsenin meçhulü değildir. Ve bu mücadelenin nihai hedeflerinden birisi ise kapitalist düzene bir süreç boyunca son verilmesidir. Eğer sosyal demokrasi bütün bunları bile bile çalışan yığınların demokratik hak ve özgürlüklerini sonuna kadar savunacak ve bunların toplumda geçerli olmaları için çaba sarfedecek ise, Türkiye'de demokrasi konusunda kitlelere getireceği birşeyler var demektir. Ne ki kapitalist düzenin devamında ısrarlı ve kararlı olacak bir sosyal demokrasinin, kapitalizmin sonu göründüğünde, demokrasiyi, kapitalizme kurban etmesi ihtimali çok daha fazladır.

"SANAYİLEŞME" VE "SOSYAL ADALET"

İ.Cem'in üzerinde durduğu ikinci motif "sanayileşme". "Sanayileşme"nin neyi ifade ettiği daha elle tutulur olduğu için kavram tartışmasına girmeden bu konuyu genel hatlarıyla ele almak mümkün.

Sanayileşmenin pekçok faktöre bağlı olduğu biliniyor. Bu faktörlerden bir tanesi, *YATIRIM* konumuz açısından tayin edici öneme sahip. Sanayileşmek demek, bir bakıma sanayi sektörüne mümkün olduğu kadar çok yatırım yapmak demek. Yatırım ise başlıbaşına bir kaynak meselesi. Konuyu basitleştirmek amacıyla dış kaynakları hesaba katmazsak –ki zaten belirleyici olan bu değildir– iç kaynak yaratılması toplumsal tasarrufun yüksek olmasına bağlıdır. Bu tasarrufların da cebri ve gönüllü tasarruf olarak iki kalemden meydana geldiği bilinir. Türkiye gibi gelir dağılığılımının alabildiğine sosyal adaletsiz olduğu bir ülkede gömülü tasarrufların yanında cebri tasarrufların tayin edici önemi vardır. Cebri tasarruftan kasıt, bilindiği gibi vergidir. Bugün Türkiye'de toplam verginin GSMH'ya oranı % 13 civarına düşmüştür.

Bu gelişmeye paralel olarak üst gelir gruplarının toplumsal gelirden aldıkları pay devamlı artmaktadır. Bugün toplam ulusal gelirin yarısından fazlası, nüfusun % 10'unu oluşturan yaklaşık 1 milyon ailenin eline geçmektedir. Buna karşılık özel sektörün toplam yatırımlar içindeki payı sürekli azalmaktadır. 1985'de özel sektör yatırımlarının GSMH'ya oranı % 7.4 olmuştur. Bütün bunlardan çıkan sonuç şudur: Vergi cenneti haline getirilen Türkiye'de toplumsal artığın kaymak tabakasına el koyan, küçücük bir azınlık, görülmedik bir hovardalıkla *YATIRIMA AKTARILABİLECEK FONLARI* har vurup harman savurmaktadır. Sosyal demokrasi bu gidişe dur diyebilecek midir? Somuta gelecek olursak, yatırımların başlıca kaynağı olabilecek fonları, yüksek gelirli zümrelerden sağlayacağı vergilerle yaratabilecek midir? Bu tür gelirlerin vergilendirilmesinde radikal tedbirler getirmeye cesaret edebilecek midir? Türkiye burjuvazisinin gösteriş budalası lüks ve gereksiz tüketimini önleyecek tedbirleri alabilecek midir?

Belirtiler bu sorulara olumlu cevap verilmesine imkan tanımıyor. Herşeyden önce, İ.Cem'in de mensubu olduğu SHP'nin, konuyla ilgili somut hedefleri olmadığı gibi, radikal bir vergilendirme politikasının işareti sayılabilecek tutum ve girişimleri dahi yok. SHP kamuoyu yoklamalarında birinci parti durumuna geldiğinden ve

iktidarın ucunu gördüğünden beri sermaye çevrelerine şirin gözükmeye bakıyor. Sosyal demokrasinin sermaye çevrelerine düşman olmaması, aksine onlarla iyi geçinmek istemesi, elbette yapısı gereği anlaşılır bir olgudur ve anormal sayılmaz. Ama burada normal olmayan, sosyal demokrasinin kendisinin, sanayileşme için ne yapacağını, nasıl bir program izleleceğini bilmemesi bu konuda net tavrının olmamasıdır. Bu tutumun altında, yüksek gelirlilerden kesilen vergide radikal değişikliklere gidilmesi halinde, tekelci çevrelerin hışmının çekilip iktidarın yüzünün dahi görülememesi ihtimalinin ve bundan duyulan korkunun yattığı besbellidir. Üstelik kâra bir sınırdan sonra –sermaye sahibinin yatırım yapmasına engel olmamak için!– dokunmamak, sosyal demokrasinin temel ilkelerinden birisidir. Ve bir yandan har vurup harman savururken bir yandan "yatırım için kaynak bulamıyoruz" diye timsah gözyaşları döken sermaye sahiplerini daha fazla vergilendirmek, sosyal demokrasinin üstesinden gelebileceği bir iş değildir. Bütün bunlardan çıkan sonuç, istediği kadar hızlı sanayileşmenin retoriğini yapsın, sosyal demokrasinin Türkiye'nin sanayileşmesine getirebileceği en ufak bir ivmenin bulunamayacağıdır.

Dahası, Türkiye'de şu anda kaplumbağa hızıyla giden sanayileşmenin, sosyal demokrasinin iktidarında hepten durması ihtimali vardır. Gerçekten, İ.Cem'in öne çıkardığı "eşitlik" veya "sosyal adalet" konularında iyi kötü birşeyler yapılacaksa bu sonuç hemen hemen kaçınılmazdır. Çalışan kitlelerin toplam gelirden paylarına düşenin yükseltilmesi doğrultusunda atılacak ufak tefek adımlar bile, yüksek gelirli aileler hovardalıklarını sürdürdükleri sürece, zaten kısıtlı olan yatırım fonlarının daha da daralması sonucunu getirecektir. Ayrıca zaten büyük açıklar veren bütçenin, vergi politikasında köklü değişiklik yapılmadığı takdirde, çalışanlara sağlanan bu tür imkanlar sonucu daha da muazzam açıklar vermesi kaçınılmazlaşacaktır. Böylece darphane daha çok devreye girecek ve enflasyon alıp başını gidecektir. Sonuçta çalışanların gelirlerinde sağlanmış cüzi iyileşmeler de enflasyon tarafından masedilecek ve böylece sosyal demokrasi, değil "eşitliği ve sosyal adaleti sağlamak", bu doğrultuda en ufak adım dahi atamamış olacaktır.

Vardığımız bu sonuçların bir hayli acımasız olduğunu düşünen sosyal demokratlar çıkabilir. Gerçekten de ortaya çıkan manzara hiç iç açıcı değildir. Ne ki bu sonuçlara varılırken, açıkça görüldüğü gibi hep somut şartlardan yola çıkılmıştır. Sosyal demokrasinin yönetiminde somut olguların yanısıra subjektif faktörlerin de önemli rolü olacağı, emekçilerin daha bir şevkle çalışıp prodüktiviteyi arttıracakları, sermaye sahiplerinin imana gelip lüks ve gereksiz tüketimlerini kısacakları ve yatırımlarını hızla artıracakları vb. türden "iyiniyet"e dayanan temennilere, analizlerimizde yer verilmediği açıktır. Kaldı ki Türkiye'den çok daha gelişkin ülkelerde, bir Fransa'da, bir İspanya'da, bir Yunanistan'da ve Portekiz'de sosyal demokrat hükümetlerin "istikrar programı" adı altında, çalışan halka kemer sıkmaktan başka birşey getirmeyen icraatları ortadadır. Türk sosyal demokratlarının bu ülkelerdeki siyasi meslektaşlarından daha becerikli olduklarını varsaymak için hiç bir sebep yoktur. Kısacası "çalışan kitlelerin hayati sorunu ve ihtiyacı" olan "demokrasi", "sanayileşme" ve "eşitlik" konularından son ikisinde sosyal demokrasinin Türkiye'de dişe dokunur birşeyler yapabilmesi dahi zayıf ihtimaldir. Buna karşılık "demokrasi" konusunda sosyal demokratların, diğer demokrasi güçleriyle, özellikle sosyalistlerle birlikte davrandıklarında gerçekleştirebilecekleri birhayli şey vardır. Ve bunların başında da çalışan yığınların demokratik hak ve özgürlüklerden fiilen yararlanmalarını sağlayacak tedbirlerin alınması gelmektedir. Bu kadarı "sosyal"liği" bir yana namuslu demokrat olmanın boyun borcudur.

SOSYAL DEMOKRASİ NEDEN RAĞBETTE?

Bütün bu değerlendirmelerden sonra zaten bilinen bir gerçeğin altını bir kere daha çizebiliriz: Şayet Türkiye, ekonomisiyle, refah seviyesiyle, insana sağlanacak sosyal ve kültürel imkanlarıyla "gelişkin bir ülke" haline gelecekse, böylesi bir gelişmenin misyonu sosyal demokrasiye düşmemektedir. Daha popüler bir deyişle Türkiye'nin kalkınmasının motoru sosyal demokrasi olamaz.

Muhafazakârlar da aynısını söylüyorlar. Aradaki fark ne?

Aradaki fark şu: Muhafazakârlar sosyal demokratları "solculuk"la, "sermaye düşmanlığı"yla, "bürokratik devletçilik"le suçluyorlar ve Türkiye'nin ancak ve ancak "serbest teşebbüs" yolundan kalkınabileceğini savunuyorlar. Örnek olarak da "Batı"yı gösteriyorlar.

"Batı"nın, yani kapitalizmin istimi çoktan tükenmemiş olsaydı bu iddiada bir gerçeklik payı olabilirdi. Ama o dönem çoktan geride kaldı. Türkiye'deki muhafazakâr siyasetlerin de sapır sapır dökülmelerinin sebebi bu. Ve sosyal demokrasinin Türkiye'nin geleceğinde hiçbir şansı olamayacağı da aynı gerçekten, Türkiye'nin kapitalizm altında gelişkin toplum haline gelmesi şartlarının *KESİNLİKLE* ortadan kalkmış olmasından kaynaklanıyor.

Böyleyse Türkiye'de sosyal demokrasiye bunca rağbetin sebebi ne?

Aslında bu sorunun cevabını "Türkiye'de sosyalizme rağbet neden bu kadar sınırlı?" soru-

sunun cevabıyla birlikte aramak daha yerinde. Öyle ya, tarihsel olarak miyadını doldurmuş, uzun yıllardan beri Türkiye'yi buhrandan buhrana sürükleyen kapitalizmin Türkiye'nin çok yönlü gelişkin bir toplum haline evrilmesinde hiç bir katkısı olamayacağı sosyal pratik tarafından bizzat ispatlandığına ve yine böyle bir Türkiye için sosyalizmden başka çıkar yol olmadığı, hem sosyal gelişme kanunları tarafından belirlendiğine, hem de dünya pratiği tarafından doğrulandığına ve üstelik nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan çalışan kitlelerin çıkarı sosyalizmde olduğuna göre, çözümü kapitalizm içinde arayan sosyal demokrasinin, sosyalist harekete kıyasla toplumsal etkinliğinin düşük olması daha "mantıki" gözükmüyor mu?

Evet "mantıki" gözüküyor ama bu mantığın da bir hayli *DÜZ* olduğu hemen sırıtıyor. Oysa mesele son derece girifttir. Meseleye etkiyen çok sayıda faktörün ayrı ayrı ve birlikte ele alınmaları gerekir ki, bu başlı başına ayrı bir kitabın konusu olur. Dolayısıyla da meselenin bu yazı dizisi kapsamı içinde etraflıca ele alınması mümkün değildir. Kaldı ki, sosyal demokrasinin iddialarının irdelendiği konumuz açısından böylesi zorunlu da değildir. Ancak meseleye etkiyen çok sayıda faktörden sadece birine kısaca göz atmak, yukardaki sorunlara çok az da olsa ışık tutabilir.

Bilinir, İngiltere'de kapitalizm ilk neşvünema bulurken köylülerin işgücü pazarına sürüldüğü yolda bol miktarda idam sehpaları kurulmuştu. 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde 14-16 saatlik işgünü olağandı. Oysa Türkiye'ye geç giren kapitalizm, çağının gelişkin üretim araçlarını ve dolayısıyla yüksek prodüktiviteyi de beraberinde getirdi. Böylece Türkiye'de kapitalist üretim, daha baştan başlayarak akıl almaz ölçüde yüksek artı değer oranları ile çalışmak imkanını buldu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde kapitalist ilişkilerin yaygınlaşmasıyla birlikte iç pazara yönelik imalat da hız kazandı. İmalatın iç pazarda mas edilebilmesi için yığınların alım gücünün çok düşük olmaması zorunluydu. Bu nedenle ücretlerin tedrici bir artış göstermesine burjuvazi fazla direnmedi. Artıdeğer oranının çok yüksek olması yüzünden sermaye sahipleri ücretler konusunda "esnek" davranabiliyorlardı. Bu şartlarda açlık sınırında hayatta kalma savaşı veren köylü için –Batı Avrupa'nın ilk kapitalist dönemlerinin tam tersine– işçi olmak nimetlerin en büyüğü haline geldi.

"İnsanlar ne kadar yoksul kalırlarsa, sosyalist mücadele de o ölçüde güçlenir" görüşünün *ZIRVA* olduğu bilinir. Ama köylülükten işçiliğe geçmekle köydekiyle kıyaslanmayacak bir "konfora" kavuşmuş, bir bakıma hayatında "devrim" yapmış bir kimseyi, "işçi oldun, daha da çok sömürülmeye başladın, senin çıkarın sömürülmeyeceğin sosyalizmdedir" diye bir daha devrim yapmaya çağırmanın ne kadar yankı bulduğunu, hepimiz az çok kendi tecrübelerimizle biliriz. Üstelik köylümüz işçiliğe terfi ederken bir hayli sıkıntı çekmiştir ama işçi olmak "belalı" bir iş değildir ve mevcut düzenle boğuşmayı gerektirmez. Oysa sosyalizmin ne "belalı" bir iş olduğu, karakol polisinden mahalledeki faşistlere, patronundan sarı sendikacısına, ve bunlar da yetmediğinde Tağmaç'ından Evren'ine dek pekçok kimse ve pekçok merci tarafından sık sık hatırlatılır işçilere! Bu yüzdendir ki artıdeğer teorisindeki sömürünün özünü kavramış ileri seviyedeki işçiler arasında dahi, sosyalist mücadele gibi "belalı" bir işe soyunmaktansa sosyal demokrasinin vaad ettiği reformlarla "durumu idare etmek" eğilimlerinin azımsanmayacak oranda taraftar kazandığı görülür. İşçilerde bile durum böyle iken, nüfusun yarısından fazlasının hâlâ daha kırlık yerlerde yaşadığı, bir küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye'de sosyal demokrasinin sosyalizme kıyasla çok daha fazla rağbette olması kendiliğinden anlaşılır bir olgudur.

SONSÖZ

Bu böyle gider mi? Sürgit böyle gitmesi toplumsal gelişmenin kanunlarına aykırıysa daha ne kadar gider? Türkiye'nin insanları sömürü ve baskı altında yaşamanın zulüne daha ne kadar katlanırlar?

Son birkaç on yılın tecrübesi gösterdi ki, sosyalist mücadele uzun soluklu olmayı gerektiriyor. Kapitalizm içine girdiği sonu gelmez buhranını aşamıyor ama işçilerde de, diğer emekçi kesimlerde de bıçak henüz kemiğe dayanmış değil. Bu şartlarda emekçiler, bir yandan sosyalist alternatife legal imkanların yasaklanmış olması yüzünden, öte yandan da illegalitedeki sosyalistlerin kendilerine uygulanan ağır baskı nedeniyle kitlelere yeterince ulaşamamaları, kendisine ulaşılabilinenlerin ise "kanundışı" işlerden alabildiğine çekinmeleri nedeniyle, burjuva siyasetlerin peşinden sürükleniyorlar. Sosyal demokratlar da, somut olarak getirdikleri öneri ve hedeflerden çok, "solcu" olarak takdim edilmenin, gündelik kamuoyunda "solcu" olarak bilinmenin sağladığı prestijle seçmenler arasında % 40'lara yaklaşan oranda taraftar bulabiliyorlar.

"Fena mı? Seçmenler sağcı muhafazakâr partilere oy vereceklerine sosyal demokratlara oy versinler!"

Elbette böylesi "müreccah"tır. Ama sosyalistlerin de işi her halde burjuvazinin çeşitli partileri arasında seçmene trafik polisliği yapmaktan, muhafazakârlar yerine sosyal demokratların tercih edilmeleri gerektiğini söylemekten ibaret değildir.

(Devamı 15. sayfada)

Bir «Uyarı»

RIYA Azadi dergisinin Nisan 1986 tarihli sayısında "Kitle'deki Bir Eleştiri Üzerine" başlığı altında bir yazı yayınlandı. Yazı dergimizin Aralık 1985 tarihli nüshasında yayınlanan "TSİP ve Birlik Sorunu" başlıklı yazıya "cevap" mahiyetinde. Ama olmamış.

Kitle'deki söz konusu yazıda, "TKSP'li arkadaşların 2. Kongre Belgeleri" adlı kitapta *GERÇEKLERLE BAĞDAŞMAYAN* iddialarda bulundukları, *BELGELERLE* açıklanıyordu. Riya Azadi söz konusu kitaptaki iddiaları savunayım derken yine aynı metoda başvuruyor ve gerçekleri deforme etmeğe devam ediyor. Şöyle ki :

– Riya Azadi, TSİP'in devrimci cephe konusundaki tutumuyla ilgili olarak şunları söylüyor:

> "Hayır, onlar, daha baştan, 'enternasyonalizm konusunda birbirlerinin tam tersi görüşlere sahip olanlar' aynı 'devrimci cephe'de biraraya gelemez diyorlar. Bize göre, devrimci nitelikte kimi köklü dönüşümleri içeren bir antiemperyalist ve demokratik cepheye katılmak için böyle bir koşul ileri sürülemez. İşçi sınıfı enternasyonalizmi konusunda görüş birliği bir cephede değil, işçi sınıfı partisinde aranabilir, aranmalıdır."

Yukardaki paragrafın ilk cümlesi doğru. Ancak son cümle TSİP' in "işçi sınıfı enternasyonalizmi konusunda görüş birliği" ni devrimci cephenin önşartı olarak gördüğünü demeye getiriyor, Oysa TSİP, devrimci cephe içinde yer alacaklardan, Riya Azadi'nin cevap verdiği *KİTLE* yazısında da zikredildiği gibi, "proletarya enternasyonalizmine ters düşmemeleri" şartını arıyor. Enternasyonalizm konusunda "görüş birliği" içinde olmakla "ona ters düşmemek" arasındaki farkı ve bu farkın pratiğe yansıdığında ne gibi farklı sonuçlar doğuracağını açıklamayı *KİTLE* okuru için haksızlık sayıyoruz. Üstelik yukarıdaki paragrafın mantığı sonuna kadar işletilirse, örneğin bir Doğu Perinçek ile aynı "devrimci cephe" içinde yer alınması için sebep kalmıyor.

– Riya Azadi meselenin "6'lı platform"da nasıl ele alındığı hakkında şöyle diyor:

> "Güçbirliği çalışmalarını sürdürmeyi kararlaştıran söz konusu altı örgüt, platforma program önerileri sunulmasını kararlaştırdılar. TSİP'in sunduğu söz konusu belge, net, açık bir program önerisi olmaktan çok, 1-antifaşist mücadeleye, 2-demokratik halk iktidarına, 3-işçi sınıfı hareketinin siyasal birliğine ilişkin olarak, bu üç konunun tartışılmasını ve bu amaçla 'bir çalışma programı' yapılmasını istemekte idi."

Riya Azadi gene gerçeği deforme ediyor. Çünkü "eleştirdiği" yazıyı dahi dikkatli okumuyor. O yazıda TSİP'in yukarıda zikredilen önerisinin "6 partinin temsilcileri *İLK TOPLANTI* için biraraya geldiklerinde" (majisküller bizim) yapıldığı açıkça belirtiliyor. Böyle olduğunu da tarafların hepsi biliyorlar. Yani "halk cephesi nitelikli program hazırlanması çalışmalarından çok daha önce TSİP'in bu konuyu gündeme getirdiğini Riya Azadi tersyüz etmek istiyor.

– Riya Azadi konu hakkında 6'lı platformda yapılan görüşmeler hakkında şunları söylüyor:

> "Bizim, faşizme karşı halk cephesinin yanısıra, devrimci dönüşümleri kapsayan bir 'anti-emperyalist demokratik cephe' önerisi yaptığımız açık birşey... TSİP'li arkadaşların da bu konuda ısrarlı olmadıkları bir gerçek."

Tam tersine, TSİP'in demokratik halk iktidarı hedefine yönelik bir ortak metin çıkarılması için *ISRARLI* olduğu bir gerçek. Bunu Sol Birlik'in tarafları da biliyorlar. Ancak bu konuda TSİP'in "olmazsa olmaz" diye dayatmadığı da açık. Çünkü devrimci bir program üzerinde anlaşmak kolay değildir. Bunun böyle olduğu 2. üst seviye toplantısında dahi konunun görüşülmesinden belli. Oysa antifaşist bir program üzerinde anlaşmak son derece kolaydır ve nitekim de öyle olmuştur. Faşizme karşı mücadele son derece hayati ve acildir. Bu nedenle TSİP bir yandan antifaşist program doğrultusunda eyleme geçilmesini savunurken, daha radikal talepleri içeren öteki programın da oluşturulmasında ısrarlı olduğunu devamlı vurgulamıştır.

– Riya Azadi 1983 Ağustos'unda yapılan Paris toplantısı ve onu izleyen aynı tür toplantılarla ilgili olarak şöyle diyor:

> ".... eğer bizim önerimizdeki gibi ikili bir program önerisi ile gidilseydi; 'sol örgütler, üzerinde anlaşabilecekleri, köklü devrimci dönüşümleri içeren bir program üzerinde birlik oluştursunlar; ayrıca, acil görev olan faşizmi yıkmak amacıyla, geniş bir anti-faşist cephe kurmak için demokratik bir program hazırlayıp tüm öteki antifaşist güçlere sunsunlar' denseydi, acaba daha geniş ölçekte bir ortak görüş sağlamak mümkün olmaz mıydı? TSİP'li arkadaşlar bunu denediler mi?"

TSİP temsilcileri bu toplantıların hepsinde "devrimci cephe" ile ilgili Parti görüşünü açıkladılar ve devamlı savundular. Bundan amaç da toplantılara katılan ve proletarya enternasyonalizmine ters tutumlar göstermeyen örgütler arasında daha yakın bir işbirliğinin ön şartlarını olgunlaştırmaktı. Maocularla ya da "Maocular olmazsa olmaz" diyenlerle, böylesi forum tipi toplantılarda devrimci cephe oluşturulamayacağını önceden kestirmek için kahin olmaya gerek yoktu. Bu nedenle de bu toplantılara "devrimci bir program önerisi" ile gitmek türünden abesle iştigal etmedik.

Ne ki, TKSP temsilcileri de pek farklı davranmadılar. Bu toplantılara ne devrimci program önerisi getirdiler, ne de böyle bir programı savundular. Öyleyse Riya Azadi'nin yukarıdaki alıntıdaki iddiası neyin nesi?!

– Riya Azadi Paris'teki ve devamı sayılan toplantılardan neler çıkabileceği konusunu şöyle değerlendiriyor:

> "..., böylesi bir birliğin, sözkonusu toplantılara katılan hemen herkesi kapsayacak biçimde oluşabileceği kanısında değildik. Bize göre de yine dışta kalanlar olacak-

tı. Ama, daha çok sayıda örgüt biraraya gelebilirdi; sol örgütler, salt anti-faşist bir mücadele ile sınırlı olmayan daha ileri bir program ve hedefler üzerinde anlaşabilirdi".

Riya Azadi'ye göre söz konusu toplantılar sonucunda bugün Sol Birlik'i oluşturan 6 örgütten "daha çok sayıda" örgüt biraraya gelemediyse bunun sorumlusu TSİP!.. Gerçeği zorlamanın bu kadarına da pes doğrusu...

– Riya Azadi Paris toplantısı sonrasında *KİTLE*'de yayınlanan yazı hakkında şunları söylüyor:

"... Paris toplantısının ertesinde KİTLE'de çıkan yazının bir bölümünde sorun, bizim de getirdiğimiz biçimde iki yönüyle konmakta. hem antifaşist bir cephenin, hem de devrimci dönüşümleri kapsayan bir cephenin gereğinden söz edilmekte idi. Biz bu yönüyle yazıyı olumlu karşıladık. Ne ki TSİP'li arkadaşların bu yazının çıkışından sonraki tutumları da yazıda savunulan bu yaklaşımla çelişmektedir."

Çelişen Riya Azadi'nin kendisi. Çünkü söz konusu yazı bir makale değil. TSİP'in Paris toplantısında dediklerinin özeti. Yani bu yazıda toplantıda ne yapılmışsa o yazılmış. Ondan sonraki toplantılarda da aynı tutumun sürdürüldüğünü toplantılara katılan herkes biliyor.

Riya Azadi "yazıyı olumlu karşıladık" diyor. Yazı *YAPILANLARIN* yansıtılması olduğuna göre Riya Azadi TSİP'in toplantılardaki konuya değgin politikasını da *OLUMLU* karşılıyor demektir. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu?!

Böyledir... Gerçekle bağdaşmayan iddiaları savunmak olacak iş değildir. Bu tutumda ısrar edildi miydi gerçeğin deformasyonu katmerleşmeye başlar. Ve açık vermek kaçınılmazlaşır.

Riya Azadi Aralık 1985 *KİTLE*'sindeki yazımız için "eleştiri" tabirini kullanıyor. Bu da doğru değil. Çünkü o yazının sonunda bunun bir "polemik" olmadığı, bir "uyarı" olduğu açıkça belirtilmiş. Ve şöyle denilmiş:

"Amacımız, farkında olmadan yapıldığını sandığımız bir yanlışlığı düzeltmek. Ve bunu yaparken de eleştirinin *NASIL YAPILMASI* konusuna dikkati çekmek, bir daha benzeri hatalara düşülmemesi için uyarıda bulunmak. İnanıyoruz ki TKSP'li arkadaşlar, TSİP' in konuya değgin *YAZILI* belgelerine biraz dikkat gösterselerdi bu yanlışlığa düşmeyeceklerdi."

O yazımızdaki "uyarı"nın fayda etmediği Riya Azadi'de çıkan yazıda belli. Dileriz TKSP'li arkadaşlar bundan sonra daha dikkatli davranırlar. Davranmazlarsa kendi bilecekleri iş. Bize gelince, biz *BU KONUYU* burada noktalıyoruz. Gerisini okurun yargısına bırakıyoruz. ■

Paraguay: Diktatörlük Sallanıyor

GENERAL Alfredo Stroessner'in iktidarı gaspettiği 4 Mayıs 1954'ten bu yana Paraguay halkının faşizme karşı mücadelesi sürüyor. Paraguay'da Latin Amerika'nın 23 yılla en uzun süredir hapiste bulunan siyasi tutuklu "rekor"undan işkenceye, her türlü insanlık dışı uygulama sürüyor.

Stroessner'in doğduğu Encarnacion gibi Alman kolonileri daha Almanya'da Hitler'in iktidara gelmesinden altı yıl önce, Paraguay'da Nazi partisinin kurulmasına zemin oluşturdular. Bunu demokratik hakları zorbalıkla yoketmek üzere gizli silahlı örgütlerin oluşturulması izledi. Daha 1937'de, Stroessner'in de aktif olarak yer aldığı faşist hücum birlikleri Genç Komünistlerin önderi Felix H.Aguero'yu katletti. II. Dünya Savaşı sırasında *Mein Kampf* geleceğin diktatörünün elinden düşürmediği rehberdi! Paraguay halkının demokrasi ve özgürlüğü koruma mücadelesinde yenilgilere de tanık olan ama kararlılığını her zaman kanıtlayan mücadelesi Stroessner'in iktidara geldiği 1954'ten bu yana da sürdü. Diktatör ve çetesi uyuşturucu trafiğinden, ülke topraklarını satmaya, uluslararası tekellerden aldıkları komisyonlara kadar her işten cebini doldururken, generalleri ve subayları CIA ve Pentagon tarafından "iç güvenliği sağlamak" üzere eğitiliyor, Auschwitz kasabı Mengele'ler Paraguay'da sığınak buldukları gibi, diktatöre akıl hocalığı yapıyorlardı. Dahası 1960'larda rejime karşı ülkenin bazı bölgelerinde başlatılan gerilla hareketinin Panama'dan gelen ABD Yeşil Berelilerince nasıl bastırıldığı ve insanların uçaklardan atılarak katledildiği hâlâ tüm canlılığıyla hatırlardadır. Buna karşılık, Paraguay halkının, Paraguay işçi sınıfının seçkin evlatlarının verdiği mücadele de canlılığını korudu ve direnişi yükseltti. Bugün Paraguay KP Birinci Sekreteri vekili olan Julio Rojas'ın 20 yıllık mahkumiyetinin daha başında angaryayı reddederek taş taşımayacağını belirtmesi üzerine çarptırıldığı ucu çelik toplu kırbaç cezasına dayanması, tüm siyasi tutukluların angaryaya karşı ortak direnişiyle sonuçlanmıştı. Paraguay KP Birinci Sekreteri Antonio Maidana'nın ise 1980'de kaçırılmadan önce uzun mahkumiyet yıllarında ve dışarda geçirdiği birkaç özgürlük yılında sergilediği direnişin, ülke içinde ve uluslararası planda yansıması biliniyor. Maidana 1980'den bu yana "kayıp".

Diktatörlüğe karşı toplumsal muhalefet giderek yükseliyor; uluslararası planda tecriti de büyüyor. Uluslararası tekellerin dayattığı "dışa açılma" politikaları, IMF patentli "reçete"lerin ülke ekonomisini getirdiği noktada Paraguay'ın ülke içinde yaşayan 3 milyonluk nüfusunun yarıdan fazlası açlık sınırının altında yaşıyor, çalışabilir nüfusun % 54'ü işsiz. (2 milyon Paraguay yurttaşı ülke dışında yaşamaya zorlanmıştır.) Dış borç yükü de sürekli artıyor.

(1981'de 152 milyon dolardan, 1985'te 1,5 milyar dolara yükseldi). Ülkenin en hızlı gelişen "endüstrisi" kaçakçılık, yıllık 400 milyon dolarlık mal girişiyle ülke içi üretimi felce uğratırken, diktatörden içişleri bakanına, generallere kadar tüm çeteyi içine alıyor. 32 yıllık diktatörlüğün bugününde Paraguay'da siyasi, sosyal ve ekonomik yaşantının her alanında görülen, korkunç boyutlara ulaşmış bir çürümüşlükten başkası değil. Bu derin tahribata rağmen Paraguay ilerici demokrat güçleri mücadeleyi sürdürüyor.

Devlet terörizmi Paraguay'da uzun yıllardır kol geziyor, ama son olarak 1 Mayıs gösterilerinde görüldüğü gibi zorbalığın gücü Paraguay halkını sindirmeye yetmiyor. Bunu gördüğü içindir ki, ABD emperyalizmi kendi çıkarları açısından gerekirse "sarsıntısız" bir geçişin hazırlığı için kolları sıvamıştır. ABD büyükelçisinin, burjuva muhalefetle görüşmeler yürütmesi bunun bir ifadesidir. ABD bir kere daha kendi "demokrasi takvimi" için zaman hesabı yapıyor. Buna karşılık Stroessner, uğrayacağı akıbeti geciktirmek için var gücüyle baskı ve zulüm silahına sarılıyor ■

Sovyet Moratoryumu Uzatıldı

SBKP MK Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov 14 Mayıs günü yaptığı televizyon konuşmasında, Sovyetler Birliği'nin nükleer silah denemelerini 6 Ağustos 1986 tarihine kadar durdurduğunu açıkladı. Bilindiği gibi Sovyetler Birliği'nin nükleer silah denemelerine ilişkin olarak 1985 yılı Ağustos ayında ilan ettiği tek taraflı moratoryum, iki kez uzatılarak Nisan 1986'ya kadar sürdürülmüştü.

Mikhail Gorbaçov, konuşmasında nükleer silah denemeleri üzerinde moratoryumu görüşmek üzere ABD başkanı Reagan'a yaptığı zirve çağrısını tekrarladı ve alternatif olarak böyle bir zirvenin ilk atom bombasının atıldığı Hiroşima'da yapılmasını önerdi.

Sovyetler Birliği'nin geçen yaz aylarından bu yana sürdürdüğü moratoryum girişimi ve ABD yönetiminin tavrı şöyle özetlenebilir:

TEMMUZ 1985: İnsanlığın nükleer savaş felaketi ya da karşılıklı anlayışa dayanan bir gelişme konusunda tercih yapması gerektiğini vurgulayan Sovyetler Birliği, dünya barışı karşısında taşıdığı sorumluluğu somutlaştırıcı bir adım olarak 6 Ağustos 1985'ten başlayarak 1 Ocak 1986'ya kadar altı ay süreyle tüm nükleer denemeleri durdurdu; ABD'yi de bu moratoryuma katılmaya çağırdı. ABD'de barıştan yana güçlerin sevinçle karşıladığı moratoryuma katılma çağrısı Reagan yönetimince reddedildi. ABD Savunma Bakan yardımcısı Richard Perle, "Ruslara güvenilmez" uyarısında bulundu!

KASIM 1985: İki ülkenin liderleri Cenevre'de buluştuklarında, Sovyetler Birliği nükleer silah denemelerinin, etkili bir kontrol altında tümden yasaklanması sorununu gündeme getirdi.

Beyaz Saray sözcüsü Larry Speakes'e göre "şu anda Ruslar avantajlı, deneme yapmaya ihtiyaçları yok"

ARALIK 1985: Sovyetler Birliği, ABD'nin de katılması halinde moratoryumu 1 Ocak'tan sonra da sürdüreceğini açıkladı.

Savunma Bakanı, Pentagon'un şefi Caspar Weinberger, "SSCB yılın bu zamanlarında hiç nükleer deneme yapmaz" dedi.

ABD'de yeni bir nükleer silah denendi.

OCAK 1986: Sovyetler Birliği moratoryumu üç ay süreyle uzattı ve moratoryumun denetlenmesi için yerinde incelemeyi öngören etkili önlemler alınabileceğini açıkladı.

Caspar Weinberger, "Sovyet önerilerinin kabul edilmez" olduğunu belirtti.

MART 1986: Sovyetler Birliği süresi 31 Mart'ta bitecek moratoryumu ABD'nin yapacağı ilk nükleer denemeye kadar uzattığını açıkladı. Mikhail Gorbaçov nükleer denemelerin sona erdirilmesi için acil bir zirve toplantısı çağrısında bulundu.

Beyaz Saray'ın cevabı: Hayır!

ABD Enerji Bakanlığı'ndan George Miller, "nükleer denemeler genç silah tasarımcılarımızın morali için gereklidir. Moratoryum olursa bunlar işi bırakırlar" dedi.

Larry Speakes'e göre, "nükleer deneme yasağı ABD ve müttefiklerinin çıkarına değildir"!

Nevada'da yeni bir nükleer deneme yapıldı.

NİSAN 1986: Sovyetler Birliği Washington'u aklın, insanlığın ve büyük çoğunluğu nükleer denemelerin durdurulmasını isteyen Amerikalıların sesini dinlemeye çağırdı.

Karşılık olarak Nevada'da yeni bir nükleer deneme yapıldı.

MAYIS 1986: Sovyetler Birliği moratoryumu 6 Ağustos 1986'ya kadar uzattığını açıkladı. Mikhail Gorbaçov acil zirve önerisini tekrarladı.

İnsanlık, insandan yana ve insana karşı olanın mücadelesinin somut bir ifadesine tanık oluyor. ■

«Tarihi Müttefik» Teröristler

IRKÇI Güney Afrika rejimi bugüne kadar komşu ülkelere çeşitli kereler yönelttiği saldırıların en büyüğünü 19 Mayıs günü gerçekleştirdi. Güney Afrika askerleri ve savaş uçakları Zimbabwe, Zambia ve Botswana'ya karşı aynı saatlerde saldırıya geçtiler. Afrika Ulusal Kongresi (ANC) güçlerinin ve bu ülkelerin sivil yerleşim bölgelerinin bulunduğu Zambia'nın başkenti Lusaka, Zimbabwe'nin başkenti Harare ve Botswana'nın başkenti Gaborone dolaylarına yöneltilen saldırı tüm dünyada büyük tepkiye yol açtı. Güney Afrika sınırından 625 km. uzaklıktaki Lusaka'ya kadar uzanan saldırı, ırkçı Botha rejiminin yalnızca Güney Afrika'nın siyah halkına ve işgal altında bulundurduğu Namibya'ya saldırmakla kalmadığını, tüm kıta ve dünya barışı için ne denli bir tehlike oluşturduğunu göstermektedir. Daha önce Angola, Mozambik, Lesotho başta olmak üzere komşu ülkelerin sınırlarını ihlal eden ırkçı rejim, son saldırıyla, geri çekilmek niyetinde olmadığı gibi köşeye sıkıştıkça daha da saldırganlaştığını göstermektedir.

Ülkede yürüttüğü insanlık dışı ırkçılık uygulamalarının yanısıra, Botha yönetiminin bölge halklarına verdirdiği kayıplar, Güney Afrika Gelişme Koordinasyon Konferansı'nın (SADCC) geçen Temmuz ayında Afrika Birliği Örgütü üyelerine sunduğu raporda bir kez daha görülmektedir. Rapora göre, Güney Afrika'daki ırkçı rejim 1980'den bu yana geçen beş yılda, bölge ülkelerine (Angola, Botswana, Lesotho, Malavi, Mozambik, Swaziland, Tanzanya, Zambia ve Zimbabwe) karşı yürüttüğü askeri ve ekonomik saldırılarla bu ülkeleri yaklaşık olarak 10 milyar 120 milyon dolarlık kayba uğrattı. Bu tahmini tutarın 1 milyar 610 milyon dolarını doğrudan savaş zararı, 3 milyar 60 milyon dolarını ırkçı rejimin saldırganlığı karşısında bu ülkelerin yapmak zorunda kaldıkları ek savunma harcamaları, 970 milyon dolarını ulaştırma ve enerji alanlarında yaratılan zararlar, 2 milyar dolarını ekonomik büyüme bakımından uğranılan kayıp oluşturuyor. 1 milyar 610 milyon dolarlık savaş tahribatının büyük bir kısmını Angola ve Mozambik'in uğradığı kayıplar oluşturuyor. 1981-85 yılları arasında ırkçı yönetim Angola hava sahasını 4000 kez ihlal etti, 168 bombalı saldırıda bulundu, 234 karadan çıkartma harekatı yaptı ve 74 kez de büyük çapta işgale kalkıştı. Bu saldırılarda uğranılan kayıplar arasında Luanda'daki petrol rafinerisinin uğratıldığı 24 milyon dolarlık kayıp, ayrıca Zimbabwe'deki Thornhill hava üssünün uğradığı 80 milyon dolarlık zarar sayılabilir. Ama savaş hasarının en büyüğünü yüzlerce ev, okul, ulaştırma aracı, demiryolu, köprü vb. tahribi oluşturuyor.

Irkçı rejimin komşu ülkelere karşı tırmandırdığı devlet terörizminde, onu "tarihi müttefik" ilan eden Beyaz Saray'ın son olarak Libya örneğinde görülen saldırganlığından destek aldığına da kuşku yok. Bu "tarihi müttefik"liğin ardında yatan ise emperyalist talanın ta kendisidir.

ABD, askeri-sanayi kompleksinin kullandığı stratejik hammaddenin yarısına yakın bölümü Afrika kıtasının güneyindeki ülkelerden şağlanıyor. Yalnızca Güney Afrika, Amerika sanayiinin ihtiyacı olan vanadyumun % 57'sini, platinin % 48'ini, kromun % 30'unu tek başına sağlamaktadır. ABD için stratejik önem taşıyan 27 hammaddeden 11'i Güney Afrika'dan sağlanıyor. G.Afrika'da faaliyet gösteren 2000 çokuluslu şirketin beşte biri ABD kökenlidir ve bunların dışında 6000 diğer ABD şirketinin Güney Afrika ile ticari ve mali bağlantıları vardır. Güney Afrika'da faaliyet gösteren en büyük tekeller arasında Ford, General Motors ve Mobil Oil yer almaktadır ve bu tekeller Afrika'nın güneyindeki toplam 2,5 milyar dolara ulaşan ABD özel yatırımlarının yarısına sahiptir. G.Afrika'nın işgali altındaki Namibya sorununun çözümünü engellemek için de emperyalizmin neden ısrarlı olduğunu anlamak için kahin olmaya gerek yoktur. Kapitalist dünya ekonomisine gerekli olan uranyumun % 15'i Namibya topraklarından elde edilmektedir. 1980'lerin başı itibarıyla bu topraklarda 15'i ABD kökenli 53 çokuluslu şirket faaliyet göstermektedir.

Irkçı yönetimin Botswana, Zambia ve Zimbabwe'ye karşı giriştiği son saldırı üzerine ABD ve müttefikleri sözde kınama girişimlerinde bulunurken, başından beri izledikleri destekçi politikayı BM Güvenlik Konseyi'nde bir kere daha sergilediler. Irkçı rejimi kınamayı lafta bırakıp, iş ekonomik yaptırımlar uygulamaya ve böylece tecrit etmeye gelince derhal ona sahip çıkan ABD emperyalizmi, BM Güvenlik Konseyi'ndeki Güney Afrika'ya karşı yaptırım öngören son karar tasarılarını da veto etti. Afrika ülkeleri tarafından sunulan karar tasarısı 2 karşı 12 oyla kabul edilirken, Fransa çekimser kaldı. BM 39. oturumunda (1984-85) Güney Afrika'yla ilgili olarak oylamaya sunulan 7 kararın bir teki için bile olumlu oy kullanmayan ABD, kararlardan 5'ine karşı oy vermiş, 2'sinde çekimser kalmıştır. İngiltere'de aynı şekilde hiçbir kararı desteklememiş, 2'sine karşı oy kullanmış, 5'inde çekimser kalmıştı. BM'deki oylama ırkçı rejimin ardında kimlerin olduğunu bir kere daha sergiledi. ■

CUNTANIN PARLAMENTOSU

(2. sayfadan devam)

miş, bunların listelerde yer almaları Evren ve şürekasının keyfine kalmıştır. Kısacası neresinden bakılırsa bakılsın bu TBMM askerlerin, Cunta'nın parlamentosudur. Ve mebus pazarı da soyut parlamentonun prestijinin yara alması değil, somut ve mevcut TBMM'nin ipliğinin pazara çıkmasıdır, Cunta'nın uzantılarından birisinin çözülüp çürümesidir. Öyle ki, 12 Eylül öncesini zemmetmek için o dönemin milletvekili transferlerini diline dolayan Cunta'nın kendi eliyle oluşturduğu parlamento içinde, binbir itina ile seçilen pek "iffetli" milletvekilleri, eskidekilere taş çıkartan ibret verici bir manzara çiziyorlar. Bu rezilliğin baş sorumlusu Cunta'dır. Askerlerin adamlarının ortaya dökülen kirli çamaşırları, askerlerin kendilerinin de ne mal olduklarını bir kere daha gözler önüne sermektedir.

12 Eylül 1980 darbesiyle işbaşına gelen faşizm hızla çürüyor. Hem halkın gözünde, hem de siyaset sahnesinde... Bunun için diktatörlük, daha bir dirençle devlet mekanizmasına sarılıyor, siyaset sahnesinde kaybettiklerini telafi edebilmek ve halkı susta durdurabilmek için, yeniden düzenlediği devleti kontrolu altında tutmaya devam ediyor. Siyaset sahnesinde iflas eden faşizmin elinden devleti de kurtarmak gerekiyor. Bunun da yolu, demokrasi mücadelesine hız vermekten, demokratik hak ve özgürlükleri savunmaktan ve bunları yığınların katılımıyla, alın teriyle ve bilek gücüyle kazanmaktan geçiyor. Ve Cunta'nın hem kendisinden, hem parlamentosundan kurtulmanın da yolu buradan geçiyor.

ÇERNOBİL'İN UYARISI

(16. sayfadan devam)

kilde mesnetsizdir. Tek bir örnek bile bu suçlamaların artniyetli olduğunu ispatlayacaktır: ABD'de özel bir şirkete ait santralda 1979 yılında meydana gelen kaza, resmi makamlarca Kongre'ye bile 10 gün sonra, Uluslararası Atom Enerjisi Komisyonu'na ise ancak 2 ay geçtikten sonra bildirilmişti. Keza, geçtiğimiz Mart ayının son gününde İngiltere'de K.Country santralındaki bir kaza sonucunda atmosfere radyoaktif gaz sızdığı, ancak Çernobil sonrasında İngiliz basınına yansıyabildi.

M.Gorbaçov, kazaya ilişkin TV konuşmasında, "Biz bu trajediyi,... nükleer çağın yeni bir politik düşünceyi ve yeni bir politikayı gerektirdiğini gösteren bir alarm işareti, korkunç bir uyarı olarak anlıyoruz" dedi. Gerçekten de, kıyas dahi kabul etmez ama, Çernobil, nükleer silahlanmanın insanoğlunun geleceğini nasıl tehdit ettiğini açıkça göstermiştir. Bir nükleer savaş felaketi "sonrasında" –ne demekse!?– insanlar herhalde ıspanak yemeye veya süt içmeye vakit bulamayacaktır! Bilim ve teknikteki başdöndürücü gelişmenin giderek küçülttüğü yerküre üzerinde, artık fizik anlamda dahi "eskisi gibi" yaşanamaz! Gorbaçov'un deyişiyle, "Atom çağı, uluslararası ilişkilere yeni bir yaklaşımı ve farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin ölüm saçan silahlanma yarışına son verilmesi ve uluslararası politik havanın köklü bir biçimde iyileştirilmesi yolunda çaba sarfetmelerini" zorunlu kılıyor. Bu yöndeki çabaları sürekli baltalayan emperyalizmin Çernobil sonrasında birden "insani kaygılarını" teşhir gereği duyması, en azından ibret vericidir. ■

SOSYAL DEMOKRASİ VE BİLİMSEL SOSYALİZM

(10. sayfadan devam)

1970'li yıllarda da sosyal demokrasi bir hayli rağbetteydi. Biz bir yandan sosyal demokrasinin ne olup ne olmadığını açıklarken, kitleler için en iyi öğretmenin hayatın kendisi olduğunu söylüyor ve sosyal demokrasinin gözüken iktidarının, onun fiilen denenmesini mümkün kılacağını ve böylece emekçi yığınlar için umut olmadığının yaşanarak anlaşılacağını savunuyorduk. Dediklerimiz gerçekleşti. İki yılı bile bulmayan süre, yığınların sosyal demokrasiye verdikleri oy desteğini geri çekmelerine yetti. Soldaki bölünmüşlük ve dağınıklık ise sosyalizmin bir alternatif olarak gözükmesini büyük ölçüde perdelediği için sola meyyal potansiyelin ağırlıklı bölümü, sola karşı mesafeli durmayı tercih etti.

Bugün de sosyalist sol legal platformda bir alternatif oluşturabilmiş değil. Bu nedenle sosyal demokrasi, sola yatkın seçmenler arasında yine rağbette. Ancak bu rağbetin, sosyal demokrasiye angaje olmaktan çok OY RAĞBETİ olduğu bir gerçek. Sosyal demokrasiden medet umanlara "kof kalabalık" demesek bile bunların büyük çoğunluğunun aktif mücadele vermedikleri bir gerçek. Aktif mücadele vermeye yatkın olanların büyük bölümünün de akıllarının başka yerde olduğu bir başka gerçek.

Sosyal demokratlara olan yığınsal rağbetin cansız ve alalade olduğu tespiti, kitlelerin küçümsendiği anlamına gelmez. Tam aksine sosyalist mücadele, en başta yığınların işi olmak, onların aktif katılımı ile yürütülmek zorundadır. Son birkaç on yılın acılı deneyleri sosyalist mücadelede kitleselliğin, en başta da işçi sınıfı içinde kökleşmiş olmanın nasıl tayin edici önem taşıdığını şaşmaz bir şekilde kanıtlamıştır.

Sosyalist mücadele kahırlıdır, sabır ister, metanet ister, kararlılık ister. Ama insanı da İNSAN yapar, kişinin kendisine İNSAN olarak güven duymasını sağlar. Ve dahası, insan, emekçiler arasından mücadeleye ne kadar çok İNSAN kazanırsa o ölçüde kendi insanlığının bir anlamı olduğunun bilincine ve giderek TADINA varır. ■

Çernobil'in Uyarısı

ÇERNOBİL'deki atom santralında meydana gelen kaza sonucunda, gerçi doğal atmosfer tehlike sınırının bir hayli altında kirlendi, ama dünyanın siyasi atmosferi, emperyalizmin sorumsuz ve hayasız çığırtkanlığı sayesinde, gene de aşırı ölçüde kirlenmekten kurtulamadı. Emperyalist propaganda merkezleri, uluslararası basın-yayın tekelleri, sermaye dünyasının resmi, gayri resmi kurum ve sözcüleri, tüm sosyalizm düşmanları, sanki mevcut uluslararası gerginlik yetmezmiş gibi, yeni güvensizlik tohumları serperek zaten güç bela yürüyen Doğu-Batı diyaloğunun normalleştirilmesi çabalarını zora koşacak şekilde, haftalar boyu antisovyetizm kustular.

Antisovyetizmin kasırgası, reaktörden sızan radyasyon bulutlarını önce şişirdi, sonra da önüne katıp olmadık yerlere kadar sürükledi. Ancak bundan sonrası tümüyle denetimden çıktı ve "Hür Dünya"nın dizginlenemez kör güçleri, kısa sürede bir canavar yarattı. Çernobil'deki trajik kaza, Batı'da trajikomik gelişmelere yol açtı. Radyasyon histerisi tüm Batı'yı pençesine aldı. Kimse radyasyona maruz kalmadıysa da, haberleşme araçlarının şaşkına çevirdiği yığınları saran panik, ortalığı kasıp kavurdu. İlk ivmeyi veren antisovyetik şamatanın astarı, yüzünden pahalıya maloldu...

Nükleer enerji, nispeten yeni bir enerji kaynağı. Atom santrallerinin geçmişi ancak 30 yıl kadar geriye gidiyor. Bugün dünyada, toplam 374 atom santralı çalışır durumda. 150'nin üzerinde santral da inşa aşamasında. Sovyetler Birliği'nde toplam kapasitesi 28 milyon kilovatı aşan 40 adet reaktör faal durumda. Kuşkusuz, bu yeni enerji kaynağının "zapt u rapt" altına alınması, –tabiri caizse– "ehlileştirilmesi", güvenilir şekilde insanoğlunun egemenliği altına alınması ve geliştirilmesi için, bilim ve tekniğin daha epey mesafe katetmesi gerekli. Ancak, nükleer enerji kullanımının, üretici güçlerin gelişimi açısından taşıdığı değeri ve dünya ekonomisine sağladığı ve sağlayacağı katkıyı görmezden gelmek de mümkün değil.

Bugün, nükleer enerjinin barışçı amaçlarla insanlığın hizmetine sunulmasını ilke olarak, şu veya bu somut gerekçeyle değil, ama –tekrar altını çizerek belirtelim– ilke olarak toptan reddetmek, aslında üretici güçlerin gelişimine karşı çıkmak demektir. Elbette her özgül durumda ve ülkede, yer, zaman, koşullar, verimli ve elverişli daha ucuz enerji üretme imkanlarının varlığı, kaynak ve alternatif maliyet sorunu, yetişkin personel, altyapı, çevre vb. açılardan ileri sürülebilecek bir dizi ekonomik-teknik nitelikli itiraz ile, barışçı amaçlar dışı kullanım potansiyeli ve bağımlılık gibi etkenleri gözeten daha çok siyasi gerekçeler dışında, nükleer enerjinin ekonomide kullanımına tümden sırt çevirmek, teknoloji düşmanlığından başka bir şey değildir ve gericilikle özdeştir. Öte yandan, bu muazzam enerji kaynağına daha bir ihtiyatla yaklaşılması gereği ve bu alanda en geniş uluslararası işbirliğinin geliştirilmesinin önemi açıktır. Sovyetler Birliği'nin de önerdiği budur. Araştırma ve geliştirme çalışmalarının yoğunlaştırılmasını ve sözgelimi nükleer silahlanma, SDI gibi alanlarda çarçur edilen bilimsel-teknik imkanların bu yönde seferber edilmesini savunmak, kuşkusuz herkesin görevidir.

Çernobil öncesinde, dünyadaki atom santrallarında irili ufaklı yüzlerce kaza oldu. Sovyetler Birliği'nde bu çaptaki ilk kaza ise bu. 1971-84 yılları arasında, 14 ayrı ülkede toplam 151 kaza saptanmış. Dolayısıyla, güvenlik tedbirleri açısından özel olarak Sovyetlere yöneltilebilecek her hangi bir haklı suçlama söz konusu olamaz. Zaten Batı basını da bu tür suçlamalardan vazgeçti. Batı'daki ve özellikle ABD'de özel şirketlere ait atom santrallarını teknik açıdan Sovyetler Birliği'ndekilere kıyasla daha güvenilir olduğunu ileri sürmek, her şeyden önce sağduyuyla alay etmektir. Öte yandan Çernobil'de kaza sonrasında alınan tedbirler de, gönüllülük esasına göre yürütülen fedakârca çalışmalar sayesinde büyük bir hızla tamamlandı. Nitekim Uluslararası Atom Enerjisi Komisyonu da, yerinde yapılan tespit ve incelemeler sonrasında alınan tedbirlerin yeterliliğini dünya kamuoyuna duyurdu. Böylece bu konudaki eleştirilerin mesnetsizliği de açığa çıktı.

Bilgilendirme "eksikliği"ne ilişkin suçlamalar da aynı şe-

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 16 34, 41 Duisburg 1 – F.Almanya, Fiyatı: 50 T.L